

UKD 005.35:006.032 ISO 26000

K. Borycki,

Magister rzeczowego administrowania,
Prezes Zarządu Benteler Distribution Poland Sp.zo.o.,
E-mail: borycki1966@tlen.pl

Spółeczna odpowiedzialność przedsiębiorstw na podstawie normy ISO 26000 Guidance on social responsibility

ISO 26000 jest normą zapewniającą powszechne zrozumienie z szerokiej perspektywy odpowiedzialności społecznej. Jest wśród dokumentów zalecanych przez Komisję Europejską dla organizacji poszukujących formalnego podejścia do wdrażania odpowiedzialności społecznej. Może to być realizowane we wszystkich typach organizacji – publicznych, prywatnych i pozarządowych, niezależnie od ich wielkości i lokalizacji.

Słowa kluczowe: przewodnik ISO 26000, społeczna odpowiedzialność, globalne korporacje, certyfikacja, zarządzanie przedsiębiorstwem.

Nigdy jeszcze społeczna odpowiedzialność przedsiębiorstw (Corporate Social Responsibility – CSR), nie zajmowała tak wysokiej pozycji wśród priorytetów polityki przedsiębiorstw. Po raz kolejny kryzys finansowy i jego oddziaływanie na globalną gospodarkę unaocznily, że stabilność ogólnoswiatowego rynku zależy od odpowiedzialnych zachowań, modeli zrównoważonego prowadzenia działalności gospodarczej, aktywnego zarządzania wpływem biznesu (przedsiębiorstw) na życie społeczne oraz od przepisów prawnych. Na globalne zaangażowanie społeczne korporacji wpływ wywierają także problemy związane ze zmianami światowego klimatu i pogłębiającymi się nierównościami społecznymi. Zarówno na poziomie globalnym jak i branżowym istnieje ogromny popyt na politykę społeczną.

Konieczność zaangażowania się biznesu w kwestie środowiskowe i społeczne, uzasadnia się tym, że aby umocnić stabilizację i wytwarzać bogactwo przez długi okres czasu, potrzebna jest nowa globalna umowa społeczna pomiędzy biznesem, rządami i społeczeństwem. Staje się to coraz bardziej oczywiste na poziomie przedsiębiorstw.

Oczywiście problemy etyczne, które widzimy, nie ograniczają się tylko do świata biznesu. Opinią publiczną wstrząsnęły ujawnione przypadki molestowania nieletnich w Kościele katolickim oraz próby ich zatuszowania [1, s. 13–14]. Kwestię społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw zawarł w swojej encyklice Caritas in Veritate papież Benedykt XVI. Ojciec Święty zauważył, że coraz bardziej powszechna staje się świadomość potrzeby większej odpowiedzialności przedsiębiorstw. Faktem jest przekonanie, że zarządzanie przedsiębiorstwem nie może uwzględniać jedynie interesów jego właścicieli, ale musi dbać także o wszystkie inne kategorie podmiotów, uczestniczących w życiu przedsiębiorstwa: pracowników, klientów, dostawców [2, s. 482].

Niestety niewielu przedsiębiorstwom udaje się osiągnąć głęboki poziom integracji organizacyjnej. Często wydawanie pieniędzy na programy CSR jest tylko taktycznym wybiegiem w odpowiedzi na naciski organiza-

cji ekologicznych, społeczności lokalnych itp. Niemniej jednak społeczeństwo coraz bardziej zainteresowane jest tym, w jaki sposób powstaje zysk przedsiębiorstwa i jaki wpływ na otoczenie temu towarzyszy, niż w jakim stopniu przeznaczają się części zysku na programy CSR [3, s. 24, 25].

Z zadowoleniem stwierdzić można, że społeczna odpowiedzialność przedsiębiorstw w Polsce cieszy się rosnącym zainteresowaniem kadry menadżerskiej, instytucji otoczenia biznesu, inwestorów oraz administracji państwowej, stając się stopniowo wyznacznikiem ładu korporacyjnego oraz priorytetem w budowaniu kompleksowej strategii rozwoju firmy [4, s.8].

Istota zagadnienia została dostrzeżona także przez Międzynarodową Organizację Normalizacyjną ISO, która w 2005 roku utworzyła największą w dotychczasowej historii Organizacji grupę roboczą ISO ds. odpowiedzialności społecznej. W skład grupy weszło około 450 ekspertów i 210 obserwatorów z 99 krajów członkowskich ISO oraz 42 organizacji międzynarodowych i regionalnych, zajmujących się zagadnieniami społecznej odpowiedzialności.

Ekspertsi reprezentowali sześć grup interesariuszy: konsumentów, instytucje rządowe, biznes, pracowników, organizacje pozarządowe oraz usługi badania, naukę i inne [5]. Efektem pracy tej grupy jest opublikowana 1 listopada 2010 roku norma ISO 26000 Guidance on social responsibility. Polską Normę PN-ISO 26000:2012 Wytyczne dotyczące społecznej odpowiedzialności opublikowano 5 listopada 2012 roku, a jej inauguracja odbyła się 26 listopada 2012 roku w Ministerstwie Gospodarki RP [6, s. 280].

Definicja społecznej odpowiedzialności według ISO 26000. Definiuje społeczną odpowiedzialność jako odpowiedzialność organizacji za wpływ jej decyzji i działań na społeczeństwo i środowisko zapewnianą poprzez przejrzyste i etyczne postępowanie, które:

- przyczynia się do zrównoważonego rozwoju, w tym dobrobytu i zdrowia społeczeństwa;
- uwzględnia oczekiwania interesariuszy;
- jest zgodne z obowiązującym prawem i spójne z międzynarodowymi normami postępowania;

© K. Borycki, 2016

• jest zintegrowane z działaniami organizacji i praktykowane w jej relacjach [5].

Przy czym działania obejmują produkty, usługi i procesy. Relacje natomiast dotyczą działań organizacji podejmowanych w obrębie jej strefy oddziaływania (rozumianej jako zakres/zasięg politycznych, umownych, gospodarczych lub innych relacji, za których pośrednictwem organizacja ma możliwość wpływu na decyzje lub działania osób fizycznych lub organizacji).

Norma ISO jest adresowana do różnych typów organizacji: biznesowych; sektora publicznego; organizacji pozarządowych. Wskazane jest, aby organizacje, stosując się do wytycznych normy, uwzględniały różnice społeczne, środowiskowe, prawne, kulturowe, polityczne, organizacyjne oraz ekonomiczne, zachowując jednocześnie spójność z międzynarodowymi normami postępowania.

Zasady społecznej odpowiedzialności. Podstawową zasadą społecznej odpowiedzialności jest respektowanie prawa, a także zgodność z prawnie wiążącymi zobowiązaniami. Społeczna odpowiedzialność wymaga również, aby w podejmowanych działaniach uwzględniać zobowiązania wobec innych, które nie są prawnie wiążące, a wynikają z powszechnie uznawanych zasad etycznych oraz innych wartości. Norma zaleca także, aby organizacje przestrzegały międzynarodowych norm postępowania zawartych w Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka, deklaracji z Johannesburga w sprawie zrównoważonego rozwoju oraz innych dokumentach. Głównym celem organizacji rozważającej podjęcie działań na rzecz społecznej odpowiedzialności jest maksymalizacja jej wkładu w zrównoważony rozwój rozumiany jako rozwój, który zaspokaja potrzeby obecnego pokolenia, nie zagrażając możliwościom zaspokojenia potrzeb przyszłych pokoleń [5].

ISO 26000 zaleca, aby w ramach realizacji tego celu organizacje postępowaly zgodnie z siedmioma zasadami:

1. Rozliczalność – zasada ta zakłada, że organizacja rozlicza się ze swoich wpływów na społeczeństwo, gospodarkę i środowisko, zwłaszcza w wypadku istotnych negatywnych skutków. Wiąże się z przyjęciem odpowiedzialności za podejmowanie odpowiednich działań w celu naprawienia ewentualnych szkód oraz zapobieganiu ponownemu ich wystąpieniu.

2. Przejrzystość – norma zaleca, aby organizacja zachowała przejrzystość swoich decyzji i działań mających wpływ na społeczeństwo i środowisko. Przejrzystość ma dotyczyć między innymi: celu, charakteru i lokalizacji działań organizacji; tożsamości udziałowców; sposobu podejmowania, wdrażania i weryfikowania swoich decyzji; norm i kryteriów, na których podstawie organizacja ocenia swoje działania w zakresie społecznej odpowiedzialności; źródeł, kwot i wykorzystania funduszy; interesariuszy oraz kryteriów i procedur stosowanych w procesie ich identyfikacji i angażowania. Warto zaznaczyć, że zasada przejrzystości nie wymaga ujawniania informacji zastrzeżonych bądź poufnych lub takich, których ujawnienie naruszałoby zobowiązania prawne, handlowe czy dotyczące bezpieczeństwa lub ochrony prywatności.

3. Postępowanie etyczne – oznacza to postępowanie organizacji oparte na takich wartościach, jak uczciwość, sprawiedliwość i prawość. Organizacja może promować postępowanie etyczne między innymi poprzez: identyfikowanie i deklarowanie podstawowych zasad, którymi się kieruje; wprowadzanie struktur zarządzania, które ułatwiają propagowanie postępowania etycznego w organizacji; definiowanie i komunikowanie standardów postępowania etycznego, jakiego oczekuje się od zarządu, pracowników, dostawców, wykonawców; zapobieganie konfliktom interesów; wypracowanie mechanizmów nadzoru i kontroli w celu monitorowania, wspierania i umacniania postępowania etycznego; ustanowienie i utrzymywanie mechanizmów umożliwiających zgłaszanie postępowania nieetycznego bez obawy przed represjami.

4. Poszanowanie interesów interesariuszy – norma zaleca, aby organizacja w swojej działalności identyfikowała swoich interesariuszy; aby szanowała i uwzględniała ich ustawowe prawa oraz odpowiadała na ich interesy; oceniała i uwzględniała różne możliwości interesariuszy w zakresie kontaktu, zaangażowania czy wywierania wpływu na organizację; brała pod uwagę stanowisko interesariuszy, którzy podlegają wpływowi działań organizacji, nawet jeżeli formalnie nie odgrywają żadnej roli w zarządzaniu organizacją lub nie są świadomi swoich interesów.

5. Poszanowanie prawa – w kontekście społecznej odpowiedzialności oznacza to, że organizacja zapewnia zgodność swoich działań z obowiązującym prawem i przepisami. Ważne, aby podejmowała kroki w celu zapewnienia organizacji świadomości w zakresie obowiązujących ją przepisów prawnych oraz informowania osób w organizacji o obowiązku ich przestrzegania. Norma zaleca, aby organizacja postępowala zgodnie z wymaganiami prawnymi we wszystkich jurysdykcjach, w których obrębie prowadzi działalność; stale aktualizowała wiedzę na temat swoich obowiązków prawnych oraz dokonywała przeglądów zgodności swojej działalności z obowiązującym prawem.

6. Poszanowanie międzynarodowych norm postępowania – według wytycznych normy tam, gdzie prawo lub procedury jego wdrażania nie przewidują odpowiednich zabezpieczeń środowiskowych organizacja powinna dążyć co najmniej do przestrzegania międzynarodowych norm postępowania; w krajach, w których prawo lub procedury są sprzeczne z międzynarodowymi normami postępowania, zalecane jest, aby organizacja przestrzegała takich norm w możliwie największym stopniu; zaleca się także, aby organizacja unikała uczestniczenia w działaniach innej organizacji, które są niezgodne z międzynarodowymi normami postępowania.

7. Poszanowanie praw człowieka – oznacza to, że organizacja ma świadomość znaczenia prawa człowieka oraz powszechnego ich charakteru. Norma zaleca, aby organizacja w miarę możliwości propagowała prawa określone w Międzynarodowej Karcie Praw Człowieka; szanowała powszechność tych praw; unikała wykorzystywania

sytuacji, kiedy prawa człowieka nie są chronione; a w sytuacjach, w których prawo lub procedury jego wdrażania nie zapewniają odpowiedniej ochrony praw człowieka, przestrzegano zasady poszanowania międzynarodowych norm postępowania [5].

Kluczowe obszary odpowiedzialności społecznej. ISO 26000 zaleca organizacjom, aby w procesie definiowania zakresu społecznej odpowiedzialności oraz identyfikowania istotnych zagadnień i ustalenia priorytetów uwzględniały następujące obszary:

- 1) ład organizacyjny;
- 2) prawa człowieka;
- 3) praktyki z zakresu pracy;
- 4) środowisko;
- 5) uczciwe praktyki operacyjne;
- 6) zagadnienia konsumenckie;
- 7) zaangażowanie społeczne i rozwój społeczności lokalnej [5].

Wszystkie kluczowe obszary obejmują zagadnienia związane ze społeczną odpowiedzialnością. Poszczególne organizacje na podstawie oceny oraz dialogu z interesariuszami identyfikują zagadnienia dla nich najistotniejsze, biorąc pod uwagę cele krótko- i długoterminowe. Norma nie określa kolejności, w jakiej organizacja powinna podejmować działania względem obszarów kluczowych i zagadnień, zależy to od organizacji. Zaleca natomiast organizacjom, aby identyfikując potencjalne obszary działań, dążyły do lepszego zrozumienia wyzwań i dylematów postrzeganych z perspektywy jednostek i grup, które mogą zostać poszkodowane.

Realizacja koncepcji społecznej odpowiedzialności w Organizacji. ISO 26000 zaleca organizacjom, aby wzięły pod uwagę kontekst krajowy swojej działalności, potencjalne i rzeczywiste wpływy własnych działań oraz potencjalne negatywne konsekwencje działań innych podmiotów lub osób, których działalność jest w istotny sposób powiązana z działaniami organizacji [5].

Kolejnym krokiem jest ustalanie adekwatności i znaczenia kluczowych obszarów oraz zagadnień dla organizacji. Dla każdej organizacji istotne są wszystkie kluczowe obszary, natomiast nie wszystkie zagadnienia. Do rozszerzenia perspektywy ujęcia kluczowych obszarów i zagadnień zalecane jest, aby w proces identyfikacji zostali włączeni interesariusze.

Po zidentyfikowaniu szerokiego zakresu zagadnień istotnych z punktu widzenia organizacji, podejmowana jest decyzja, które z zagadnień mają największe znaczenie

i są najważniejsze dla organizacji. Powszechnie za znaczące uważane są: niezgodność z prawem, niezgodność z międzynarodowymi normami postępowania, naruszanie praw człowieka, praktyki zagrażające zdrowiu lub życiu oraz praktyki poważnie wpływające na środowisko [5]. Kolejnym etapem jest ustalenie priorytetów w dziedzinie integrowania społecznej odpowiedzialności z działaniami organizacji i jej bieżącymi praktykami. Według wytycznych normy wśród priorytetów należy uwzględnić te zagadnienia powszechnie uznawane za znaczące. W procesie określania priorytetów również wskazane jest angażowanie interesariuszy. Priorytety mogą się zmieniać w miarę upływu czasu, dlatego zalecane są ich przeglądy i aktualizacja w odpowiednich dla organizacji odstępach czasowych.

Podstawą społecznej odpowiedzialności jest gotowość organizacji do uwzględniania podczas podejmowania decyzji kwestii społecznych i środowiskowych oraz ich gotowość do rozliczania się z wpływem podejmowanych przez nią decyzji na społeczeństwo i środowisko.

Obecnie organizacje na całym świecie oraz ich interesariusze coraz bardziej uświadamiają sobie potrzebę podejmowania działań społecznie odpowiedzialnych oraz płynących z nich korzyści. Postrzeganie organizacji jako społecznie odpowiedzialnej oraz jej rzeczywiste działania w tym zakresie mogą mieć wpływ na:

- poprawę konkurencyjności organizacji;
- reputację i zwiększenie zaufania opinii publicznej do organizacji;
- zdolność pozyskiwania, motywowania i zatrzymywania pracowników lub członków organizacji, konsumentów, klientów, użytkowników;
- morale pracowników, ich lojalność, zaangażowanie i wydajność;
- opinie inwestorów, właścicieli, darczyńców, sponsorów;
- relacje organizacji z przedsiębiorstwami, instytucjami rządowymi, mediami, dostawcami, podobnymi organizacjami, klientami oraz społecznością, w której obrębie organizacja funkcjonuje.

Zasady, praktyki oraz kluczowe obszary opisane w kolejnych rozdziałach Normy Międzynarodowej ISO 26000 Guidance on social responsibility, która wieloaspektowo ujmuje zagadnienie społecznej odpowiedzialności, są podstawą praktycznego wdrożenia społecznej odpowiedzialności przez organizacje. Należy zauważyć, że ISO 26000 jest jednym z dokumentów rekomendowanych przez Komisję Europejską przedsiębiorstwom do wdrożenia społecznej odpowiedzialności.

References

1. Maxwell, J. C. (2010). *Etyka*. Warszawa: Studio Emka [in Polish].
2. Papiież Benedykt XVI (2009). *Caritas In Veritate. O integralnym rozwoju ludzkim w miłości i prawdzie*. Kraków: Wydawnictwo M [in Polish].
3. Smith, N.C., & Lenssen G. (2009). *Odpowiedzialność Biznesu Teoria i Praktyka*. Warszawa: Studio Emka [in Polish].
4. Odpowiedzialny biznes w Polsce. Dobre praktyki. (2010). Raport. Forum Odpowiedzialnego Biznesu. www.unilogistics.pl. Retrieved from http://www.unilogistics.pl/pl/upload/files/Raport_odpowiedzialny_biznes_w_Polsce_2010.pdf [in Polish].
5. ISO 26000 Guidance on social responsibility. Norma Międzynarodowa dotycząca społecznej odpowiedzialności www.pkn.pl. <http://www.pkn.pl/iso-26000> [in Polish].

6. Słęczak-Gładzik, I. (2013). Społeczna odpowiedzialność w ujęciu normy międzynarodowej ISO 26000 guidance on social responsibility. *Modern management review*. Vol. XVIII, 20, 279–288 [in Polish]

К. Борицький,
магістр ділового адміністрування,
Генеральний директор ТОВ “Benteler Distribution Poland”

Соціальна відповідальність підприємств за стандартом ISO 26000 Керівництво з соціальної відповідальності

Ніколи раніше питання корпоративної соціальної відповідальності (далі – КСВ, Corporate social responsibility) не займали таку високу позицію серед пріоритетів політики підприємства. Фінансова криза та її вплив на світову економіку показали, що стабільність на світовому ринку залежить від відповідальної поведінки бізнесу, реалізації його сталої моделі, активного управління впливом підприємства на суспільне життя. Величезний попит на соціальну політику існує і на глобальному рівні, і в окремій галузі.

Для зміцнення стабільності та створення багатства потрібен новий глобальний соціальний контракт між бізнесом, урядами та суспільством. Управління бізнесом має не тільки брати до уваги інтереси своїх власників, а й повинно дбати про всі інші категорії осіб, які беруть участь в житті компанії: співробітників, клієнтів, постачальників.

У Польщі зростає інтерес до управлінських кадрів, інститутів бізнес-середовища, інвесторів і уряду, соціальна відповідальність підприємств поступово стає визначальним фактором корпоративного управління і пріоритетом у створенні всеосяжної стратегії в галузі розвитку. Важливість цього питання була визнана також Міжнародною організацією зі стандартизації ISO, яка 1 листопада 2010 року оприлюднила Керівництво з соціальної відповідальності (ISO 26000). За два роки було опубліковано відповідний польський стандарт. ISO 26000 визначає КСВ як відповідальність організації за вплив своїх рішень та діяльності на суспільство і навколишнє середовище, що надається через прозору й етичну поведінку. Також у стандарті викладено сім принципів соціальної відповідальності (відповідальність, прозорість, етична поведінка, повага до інтересів зацікавлених сторін, повага до закону, дотримання міжнародних норм поведінки, повага прав людини).

У роботі окреслено основні напрями соціальної відповідальності та викладено процедуру реалізації концепції КСВ в організаціях. Вказано на переваги упровадження в діяльність організації соціальної відповідальності та об'єкти її впливу. У розділах Керівництва ISO 26000 розглянуто багатогранне питання про КСВ, детально висвітлено принципи, методи і ключові області, що є основою для практичної реалізації соціальної відповідальності організацій. Крім того, Керівництво ISO 26000 є одним із документів, рекомендованих Комісією європейських компаній для реалізації концепції КСВ.

Ключові слова: Керівництво ISO 26000, соціальна відповідальність, глобальні корпорації, сертифікація, корпоративне управління.

К. Borytskyi,
Master of Business Administration,
General Director of “Benteler Distribution Poland” Ltd.

Social Responsibility of Enterprises under the Standard ISO 26000 Guidance on Social Responsibility

ISO 26000 is a norm providing common understanding of social responsibility from a wide perspective. It is among documents recommended by the European Commission to organisations seeking formal approach towards social responsibility launch. It can be implemented in all kinds of organisations – public, private and non-government, irrespectively of their size or location.

Keywords: ISO 26000 Guidance, social responsibility, global corporations, certification, corporate management.

Bibliographic description for quoting:

Borycki, K. (2016). Społeczna odpowiedzialność przedsiębiorstw na podstawie normy ISO 26000 Guidance on social responsibility. *Statystyka Ukrainy – Statistics of Ukraine*, 3, 52–55 [in Polish].

Бібліографічний опис для цитування:

Борицький К. Соціальна відповідальність підприємств за стандартом ISO 26000 Керівництво з соціальної відповідальності (публікується польською мовою) / К. Борицький // Статистика України. – 2016. – № 3. – С. 52–55.